

RIIGIMETSA TERVIKTUTVUSTUS HALJALA VALLA TERRITOOORIUMIL

SISSEJUHATUS

RMK ehk Riigimetsa Majandamise Keskuse hoole all on ligikaudu 30% kogu Eestimaast. Seal asub 45% Eesti metsadest. RMK on Eesti riigile kuuluva metsa ja teiste mitmekesiste looduskoosluste hoidja, kaitsja ja majandaja. RMK kasvatab metsa, hoiab loodusväärtusi, teenib riigile metsa majandades tulu, loob looduses liikumise võimalusi ja jagab loodusharidust.

RMK eesmärgiks on majandada riigimetsa kehtlikult, et ka tulevased põlvkonnad saaksid metsahüvesid kasutada vähemalt samal määral, kui seda teeme meie. Metsade majandamise kõrval on üldsuse jaoks oluline riigimetsa avatus kõigile, kellel soov metsas jalutada-matkata ja seeni-marju korjata või selleks ettevalmistatud kohas telkida ning metsapuhkust nautida.

Riigimetsa, mis asub asulate lähedal või mida inimesed aktiivselt kasutavad, peab RMK kõrgendatud avaliku huviga metsaalaks. Nende alade läheduses elavaid või kinnistuid omavaid inimesi (kohalik kogukond või elanikud), keda metsatööd otseselt mõjutavad, kaasab RMK metsatööde planeerimisse.

Käesolev kava annab ülevaate **Haljala vallas** asuvatest RMK hallatavatest metsadest ja möödunud kümnendi tegevustest ning kirjeldab omavalitsuse territooriumil kõrgendatud avaliku huviga riigimetsa alad ning plaanitavad tegevused nii looduskaitstes, külastuskorralduses kui ka metsamajanduses järgmiseks 10 aastaks. Tutvustusest on näha, milliseks kujuneb omavalitsuse territooriumil kasvava riigimetsa pindala ja vanuseline struktuur kehtlikul majandamisel, samuti see, kuidas ja millises mahus kavandatakse metsade uuendamist, hooldamist, metsaparandust ja looduskaitseteid. kavandatakse metsade uuendamist, hooldamist, metsaparandust ja looduskaitseteid.

RMK STRUKTUUR JA TOIMIMINE

RMK tegevusvaldkonnad on:

- maakasutus;
- metsamajandus;
- metsakorraldus;
- taimla- ja seemnemajandus;
- puiduturustus;
- looduskasutus, sh külastuskorraldus ja looduskaitse.

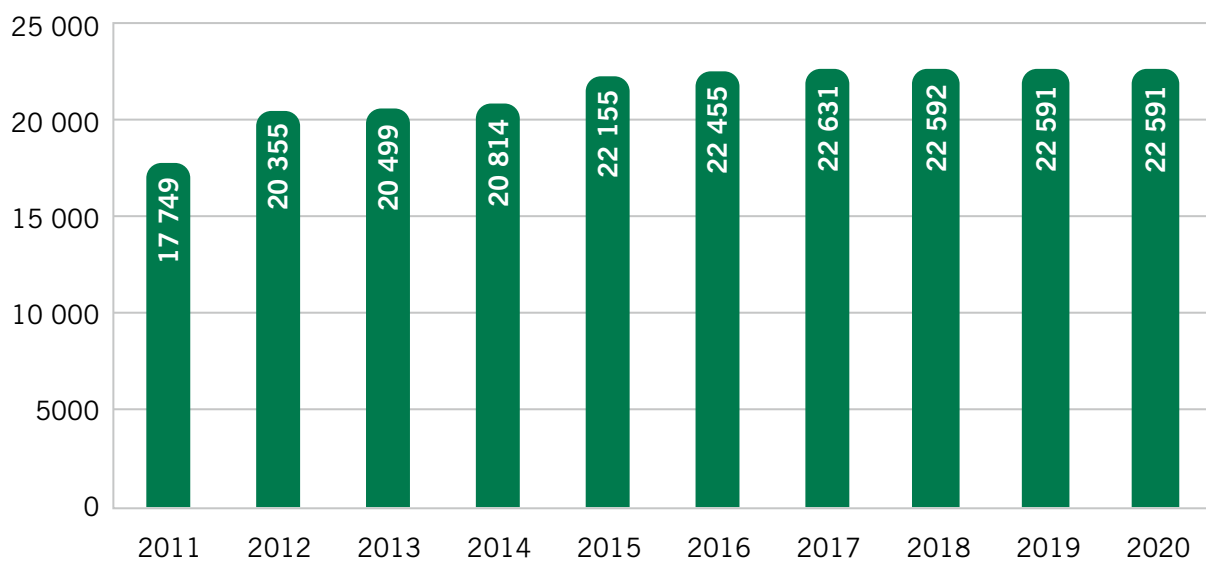
RMK koosseisu kuulub Sagadi metsakeskus, Elistvere loomapark ja Põlula kalakasvandus.

RMK-s töötab ligi 700 inimest, kokku saab RMK hallatavas metsas tööd umbes 6500 inimest.

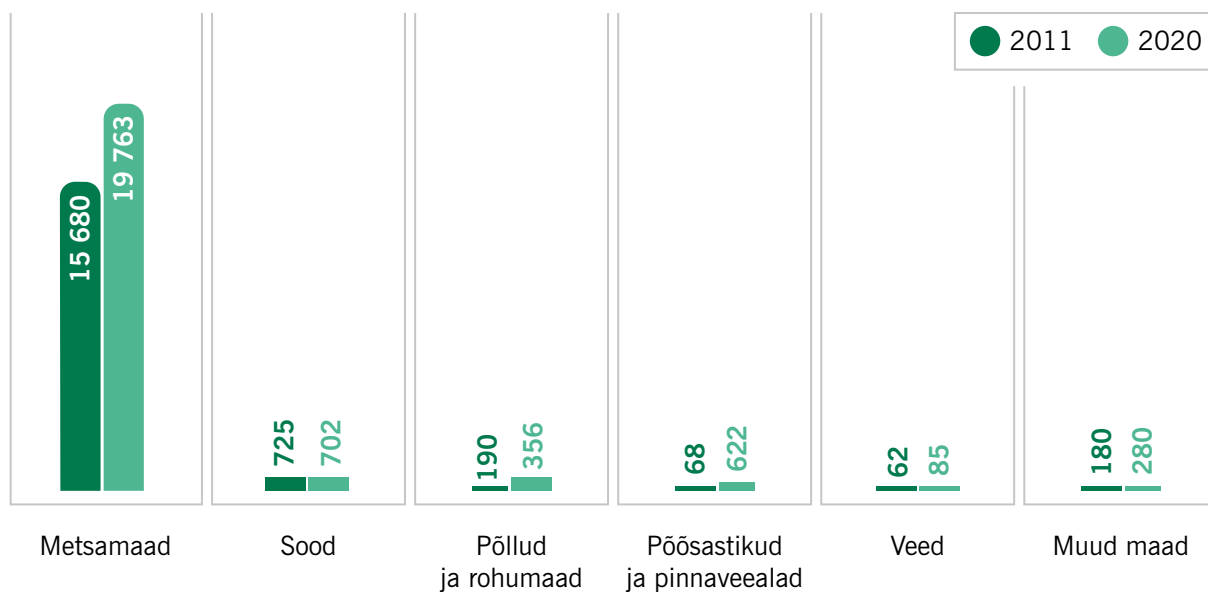
Eesti riigimetsa majandatakse säästvalt. Selle kinnituseks on RMK-le omistatud säästva metsanduse sertifikaadid FSC ja PEFC. RMK-l on ka keskkonnajuhtimissüsteemi sertifikaat ISO 14001 ja kvaliteedijuhtimissüsteemi sertifikaat ISO 9001.

1. MAAKASUTUS

RMK hallatavate maade pindala **Haljala valla** territooriumil on **22 591 ha**, mis moodustab **41%** kohaliku omavalitsuse pindalast. Riigimetsamaade pindala muutus 2011.–2020. a on toodud joonisel 1 ja riigimaade kõlvikulised muutused joonisel 2.

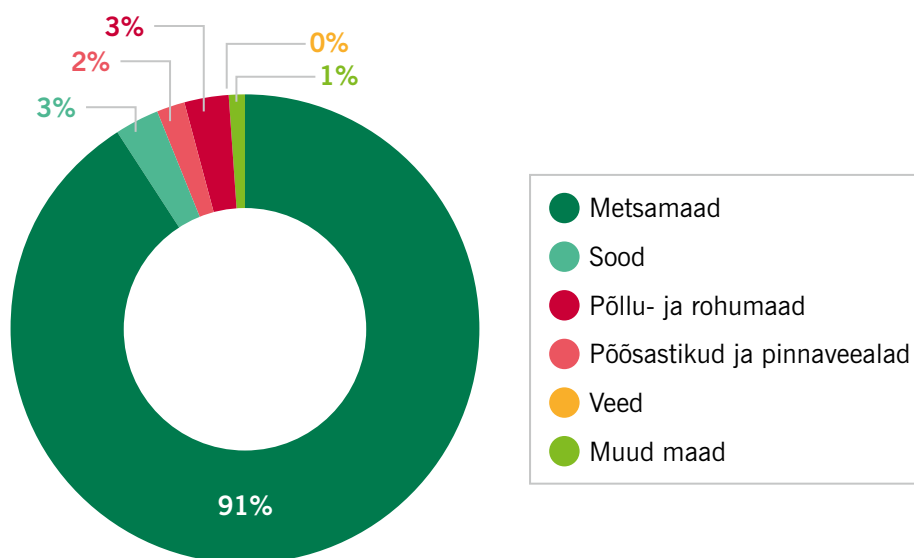

Joonis 1. Riigimetsa üldpindala muutus perioodil 2011.–2020. a, ha.

Joonis 2. Riigimetsa maade muutused kõlvikute lõikes 2011/2020. a, ha.

Praegu moodustab riigi metsamaa pindala omavalitsuse territooriumil asuvatest RMK hallatavatest maadest 91%, mis on 19 763 ha, mittemetsamaad võtavad enda alla 9%, millest suurima pindalaga on sood – 702 ha.

Joonis 3. Riigi maade jagunemine 2020. a, %.

RMK on sõlminud riigimaale Haljala vallas erinevaid maakasutuslepinguid, millest pindala poolest enamiku moodustavad poollooduslike koosluste hooldamiseks sõlmitud lepingud – ligi 226 ha. Olulise osa moodustab ka maa rent põllumajanduslikuks kasutamiseks – ligi 85 ha.

Joonis 4. Lepingud riigimetsa maade kasutamiseks 2020. a.

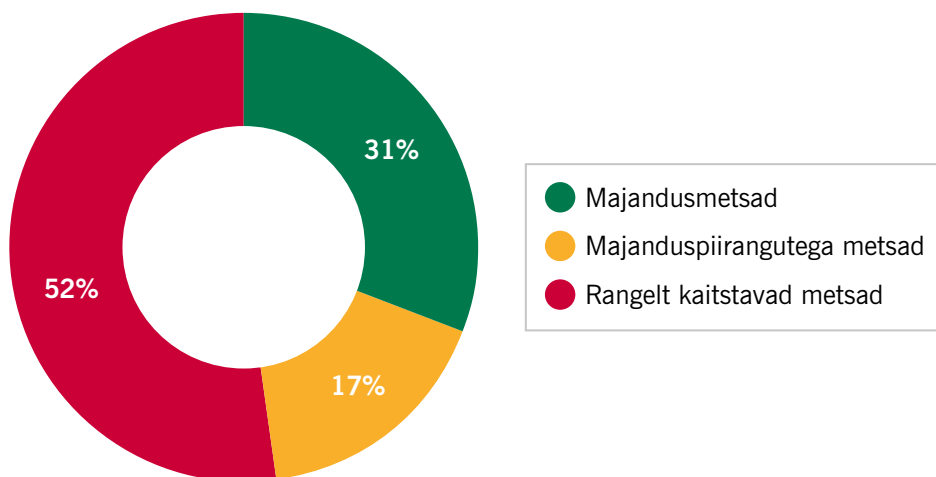
2. METSAVARUD

Haljala valla riigimetsad jagunevad majandus-, majanduspiirangutega- ja rangelt kaitstavateks metsadeks (joonis 5). Praegu on riigimetsamaad vallas 19 763 ha, millest majandusmetsa on 6127 ha, majanduspiirangutega metsa 3360 ha ja rangelt kaitstavat metsa 10 276 ha. Metsakategooriate pindala võrdlus 10 aasta taguse ajaga on toodud joonisel 6.

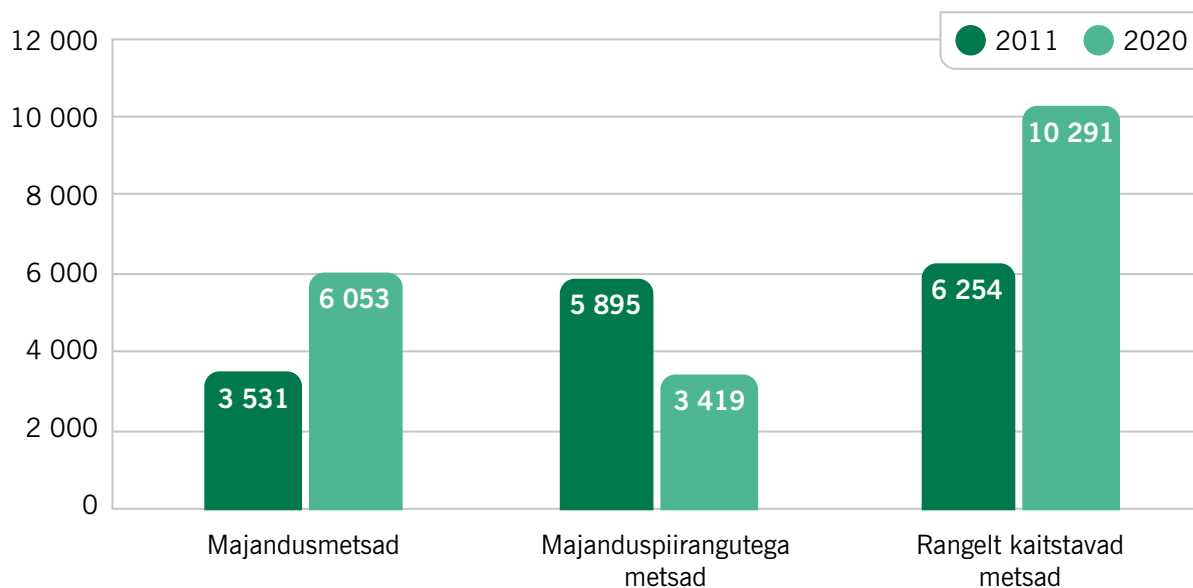
Rangelt kaitstavates metsades on majandustegevus keelatud (nt loodusreservaadid, kaitsealade ja püsielupaikade sihtkaitsevööndid ja vääriselupaigad).

Majanduspiirangutega metsades on majandustegevus lubatud arvestades kaitseala valitseja seatud piiranguid.

Majandusmetsades on majandustegevus lubatud metsaseaduse alusel.

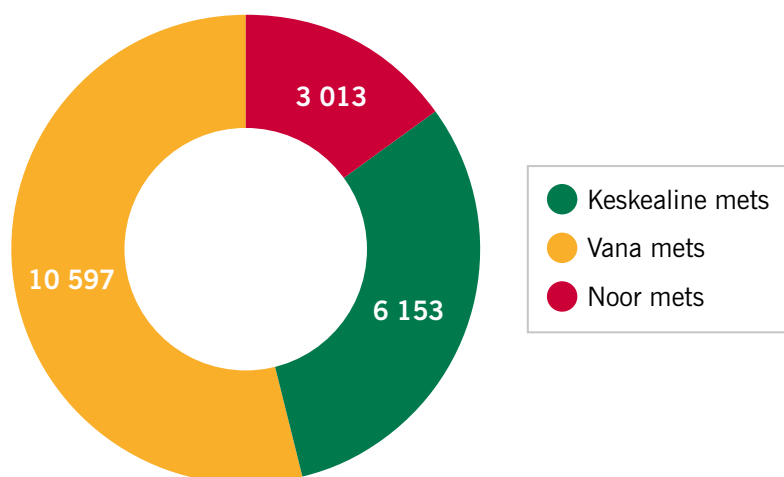
Joonis 5. Riigi metsamaade jagunemine kaitsekategooriatesse, %.

Joonis 6. Riigi metsamaade kaitsekategooriate muutus 2011.–2020. a, ha.

Kuna metsade olemit ja elutsükli iseloomustab kõige paremini metsa vanuse muutus, siis oleme jaganud metsa kolme vanuseklassi:

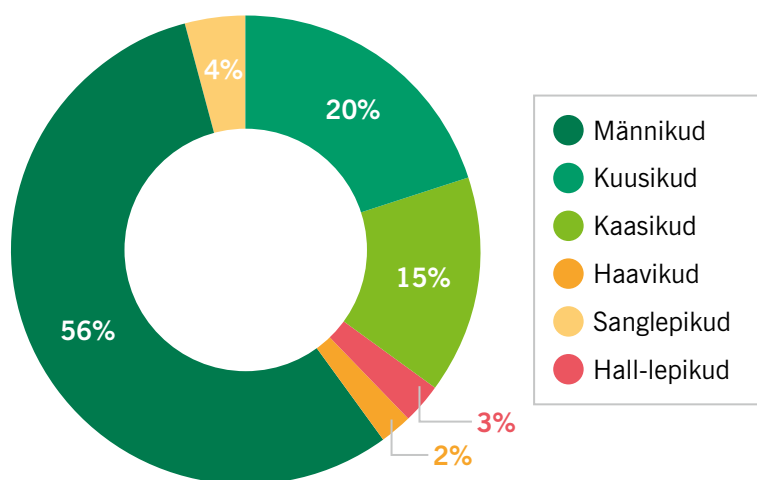
- noored metsad;
- keskealised metsad;
- vanad metsad.

Joonis 7. Riigi metsamaa jagunemine vanuseklasside alusel 2020. a, ha.

Erinevad kasvukohad ja mullad tingivad ka erinevate puuliikidega metsaosade kujunemise.

Metsade puuliigiline jagunemine on toodud joonisel 8. Enamiku Haljala valla metsades moodustavad männikud – 56 %.

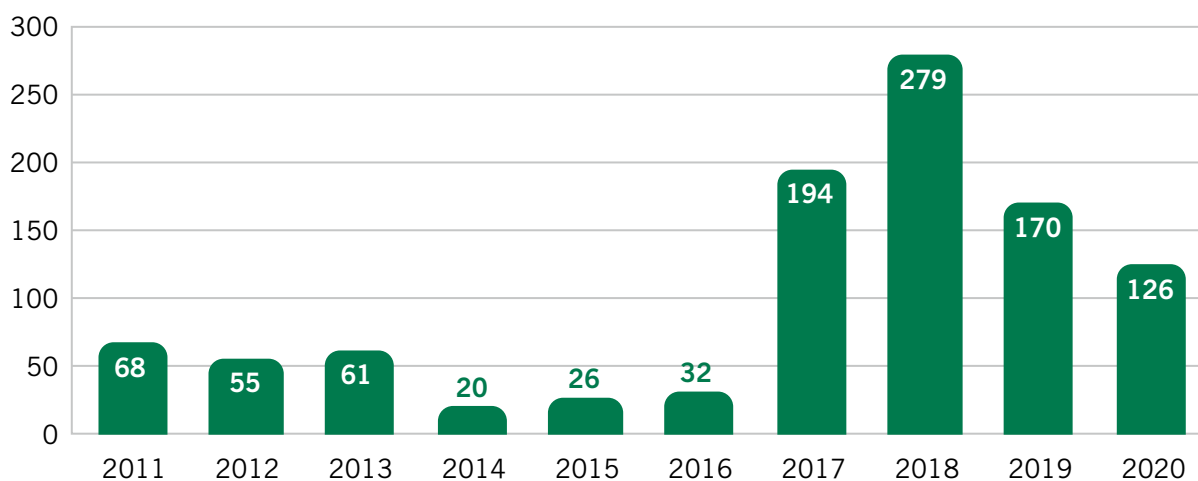

Joonis 8. Riigi metsamaa puuliigiline jagunemine, %.

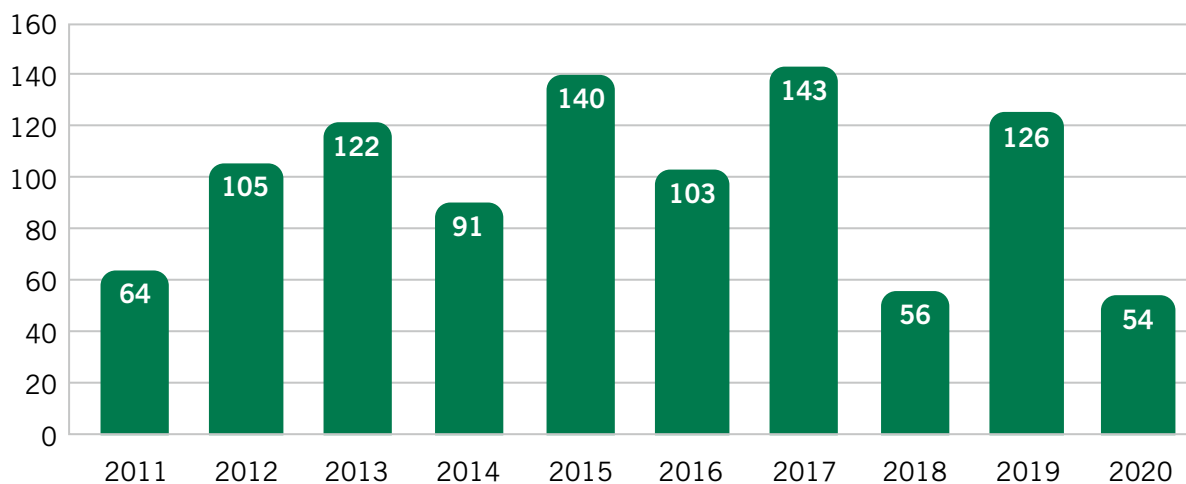
3. RAIED

Haljala valla riigimetsas tehtud uuendusraiate pindala iseloomustab joonis 9. Möödunud kümnendil oli uuendusraiate pindala vahemikus 20 kuni 279 hektarit aastas.

Harvendusraiate pindala muutumist iseloomustab joonis 10. See on liikunud vahemikus 54 ha kuni 279 ha aastas.

Joonis 9. Uuendusraiate pindala perioodil 2011.–2020. a, ha.

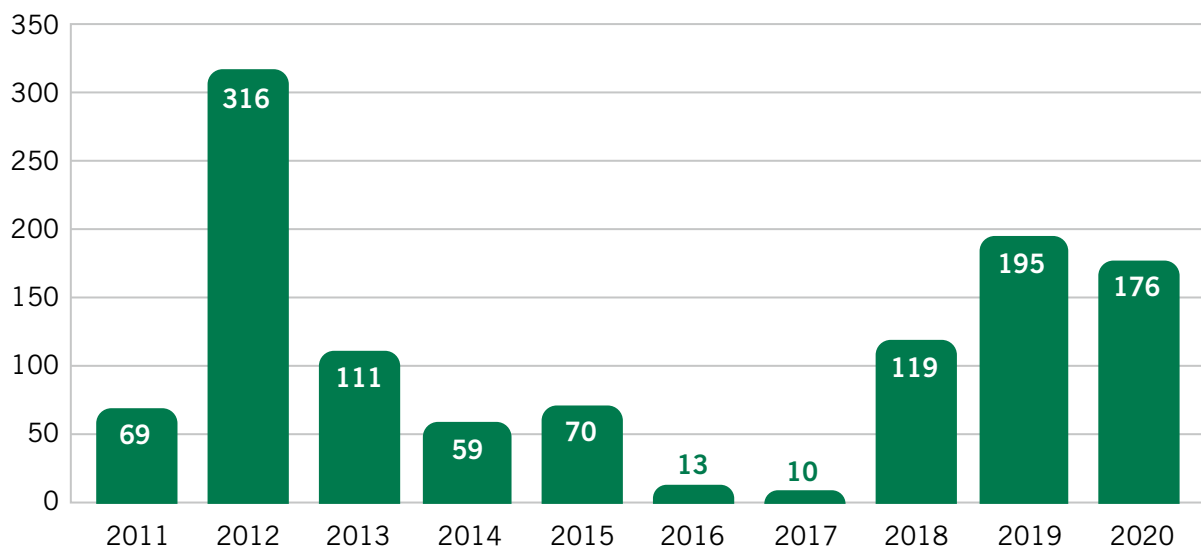

Joonis 10. Harvendusraiate pindala perioodil 2011.–2020. a, ha.

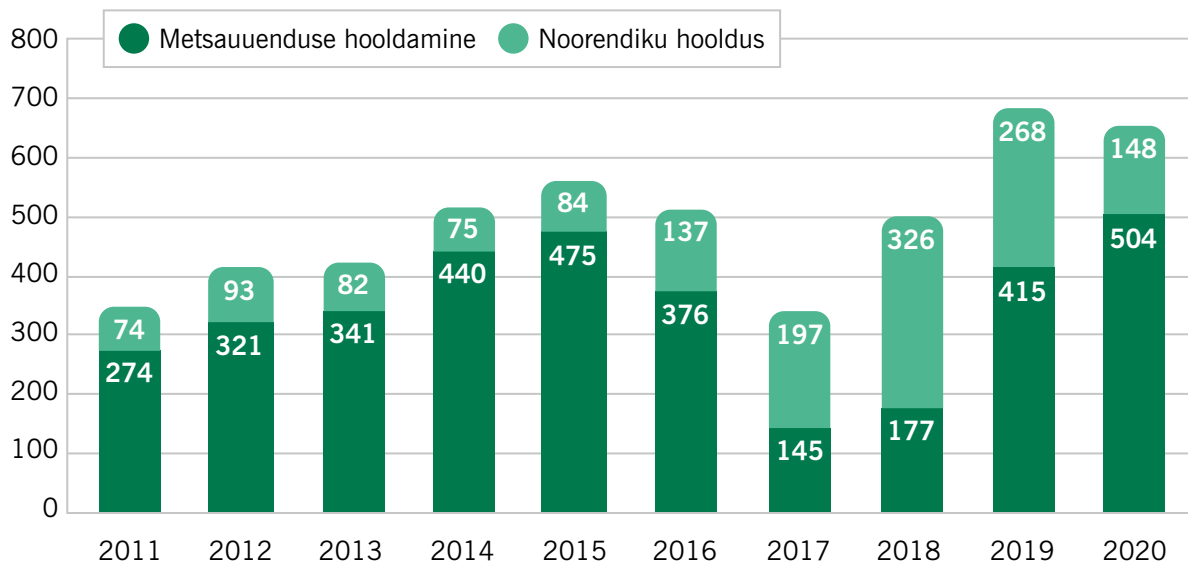
4. METSA KASVATAMINE

Uue metsa rajamise mahust annab ülevaate joonis 11. Möödunud kümnendil on uut metsa kasvama pandud keskmiselt 114 ha aastas.

Noore metsa hooldamise mahtudest annab ülevaate joonis 12. Noore metsa hooldamise käigus eemaldatakse istutatud või külvatud puude kasvu takistavad rohttaimed, põõsad ja puud. Viljakamates kasvukohtades tuleb seda teha ka mitu korda aastas. Hilisem noore metsa hooldus on suunatud tulevikupuistu kujundamisele.

Joonis 11. Uue metsa rajamine perioodil 2011.–2020. a, ha.

Joonis 12. Noore metsa hooldamine perioodil 2011.–2020. a, ha.

5. LOODUSKAITSE

Looduskaitsetöid tehakse loodusliku mitmekesisuse säilitamiseks RMK hoole all oleval riigimaal. Elurikkuse hoidmise olulisi põhimõtteid järgitakse ka majandatavas metsas.

Looduskaitsetööd viiakse läbi looduskaitseliste väärtuste säilitamiseks koostatavate lähteülesannete ja projektide alusel:

- ohustatud või kehvast seisundis olevate liikide elupaikade taastamiseks;
- koosluste või poollooduslike koosluste taastamiseks ja hooldamiseks;
- kaitsealuste üksikobjektide hooldamiseks;
- parkide hooldamiseks.

Tabel 1. RMK looduskaitsetööd 2011.–2020. a

Looduskaitsetööd	Pindalad (ha) ja tükiarvud (tk)
Koosluste taastamine ja hooldus	1,8 ha
Liigi elupaiga taastamine ja hooldustööd	0,5 ha
Looduskaitseliste taristu rajamine (truubid, sillad jms)	3 tk
Maastiku taastamine ja hooldus	7,8 ha
Ohtlike puude raie	44 tk
Poolloodusliku koosluse taastamistöö ja hooldus	139 ha
Sookoosluse taastamistöö ja hooldus	59 ha

Suuremateks objektideks olid Suurelaokäänu niitude hooldamine ja Laukasoo taastamise- ja hooldustööd.

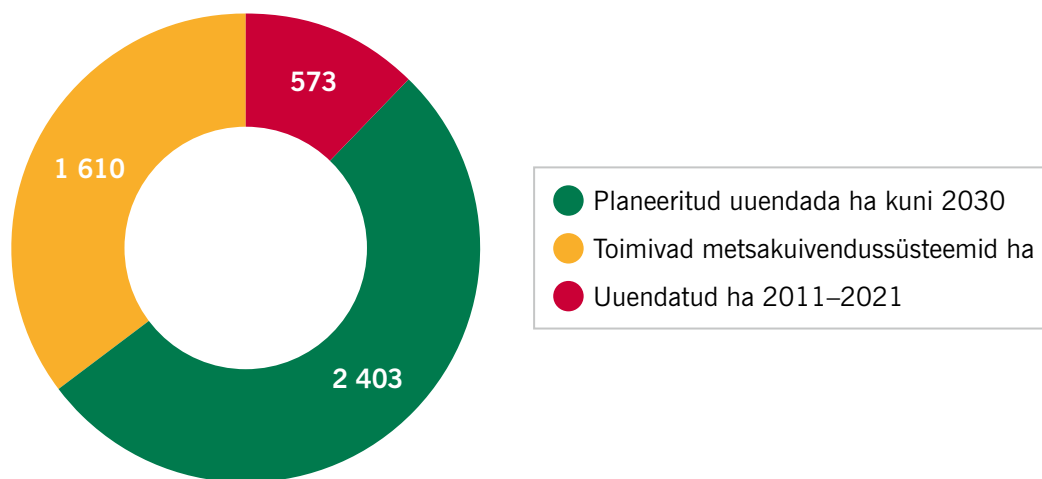
6. METSAPARANDUS

Riigimetsa majandamiseks ehitatakse metsateid ning hooldatakse ja rekonstrueeritakse olemasolevaid metsateid ja kuivendussüsteeme. Korrasolev teede- ning kuivendussüsteemide võrgustik aitab säilitada metsade juurdekasvu ja looduslikku kooslust.

Tabel 2. RMK kuivendussüsteemide ja metsateede olem

Kuivendussüsteemid, ha			Metsateed, km		
Olem 2021	Uuendatud 2011–2021	Planeeritud uuendada kuni 2030	Olem 2021	Uuendatud 2011–2021	Planeeritud uuendada kuni 2030
4586	572	2403	142	31	15

Uusi kuivendussüsteeme riigimetsas ei rajata. Samuti ei rekonstrueerita kuivendussüsteeme rangelt kaitstavates metsades. Uusi kraave rajatakse metsa, kui need on vajalikud teede ehitamisel ja rekonstrueerimisel. Rangelt kaitstavates metsades ja kaitsealadel puhastatakse majandusmetsades paiknevate kuivendussüsteemide toimimiseks vajalikke kuivenduskraave.

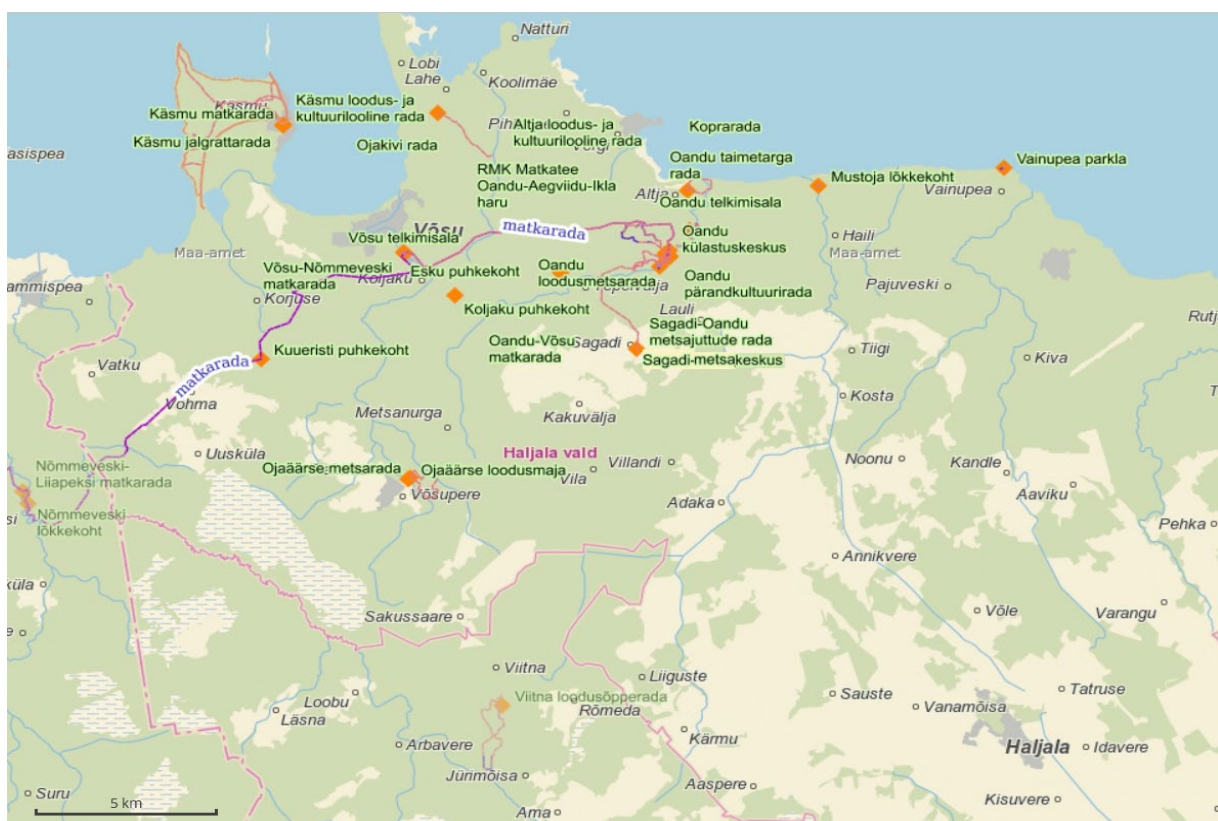

Joonis 13. RMK kuivendussüsteemide pindala, ha.

7. KÜLASTUSKORRALDUS

Külastajate suunamiseks ja loodusteadlikkuse edendamiseks RMK hallatavatel puhke- ja kaitsealadel loob RMK looduses liikumise võimalusi. Maastiku seisundi säilitamiseks, külastuse suunamiseks, loodusteadlikkuse edendamiseks ja inimtekkeliste negatiivsete mõjude vähendamiseks on RMK rajanud külastustaristu.

RMK hallatavatest külastusobjektidest jäävad Haljala valla territooriumile Sagadi metsakeskus, Oandu külastuskeskus, Lahemaa rahvusparki külastuskeskus Palmse mõisas, 20 Lahemaa rahvusparki külastusobjekti, Põhja-Eesti puhkealalt Vainupea parkla ning lisaks 22,3 km pikkune lõik RMK matkatee Oandu-Aegviidu-Ikla harust.

Joonis 14. Haljala valla territooriumil paiknevad RMK hallatavad külastusobjektid

Sagadi metsakeskus tutvustab metsanduse traditsioone ja edendab loodusteadlikkust, samuti pakub majutust, toitlustust ning mõisa ajaloo seotud tegevusi.

Nii Lahemaa rahvusparki külastuskeskuses Palmses kui ka Oandu külastuskeskuses jagatakse looduses liikumise alast teavet ja viiakse läbi loodushariduslikke üritusi jms. Palmses mõisas tegutseva Lahemaa külastuskeskuse ekspositsiooni ja teavitavate materjalide arendus toimub koostöös Keskkonnaametiga.

Suur osa, ligi 2/3 Lahemaa rahvusparki külastusobjektidest asub Haljala vallas. Külastusmahu seire ja külastajauuringu andmetele tuginedes tehti Haljala valla territooriumile jäävatele külastusobjektidele 2020. aastal 120 000 külastuskorda. Kõige enam külastatakse Oandu ja Käsmu piirkonna külastusobjekte. Sagadi metsakeskust külastati 34 200 korda.

Olulisemad taristu arendus- ja rekonstrueerimistegevused on lähiaastatel planeeritud Käsmu piirkonda, kus on vajalik külastusmahule vastav planeeringu uuendamine ja rekonstrueerimine Käsmu küla ja Vana-Jüri lõigul, lisaks on vajalik taristu rekonstrueerimine Altja loodus- ja kultuuriloolisel rajal ning teiste külastusobjektide taristu hooldus- ja remonttööd vastavalt vajadusele.

Matkatee kvaliteedi tagamiseks on prioriteediks taristu, sh viitade jätkuv hooldus ja vajadusel remonttööd.

2020. aastal valmis Oandu külastus- ja Sagadi metsakeskust siduv Sagadi-Oandu metsajuttude rada, mida saavad kasutada nii Oandu kui ka Sagadi külastajad.

2021. a juulis alanud metsamuuseumi hoone renoveerimine lõpeb 2022. a kevadel koos uue ekspositsiooni valmimisega.

Täpsem info Sagadi metsakeskuse kohta on leitav: <https://sagadi.ee/et>

Külastusobjektide täpne paiknemine ja taristu kirjeldus on leitavad:

<https://loodusegakoos.ee/kuhuminna/rahvuspargid/lahemaa-rahvuspark>

<https://loodusegakoos.ee/kuhuminna/puhkealad/pohja-eesti-puhkeala>

Täiendav info ja külastusobjektidel planeeritud tegevused on leitavad Lahemaa külastusala külastuskorralduskava materjalidest:

<https://www.rmk.ee/organisatsioon/tegevusvaldkonnad/loodushoid/>

[kulastuskorralduskavad/lahemaa-kulastusala](https://www.rmk.ee/organisatsioon/tegevusvaldkonnad/loodushoid/kulastuskorralduskavad/lahemaa-kulastusala)

8. PÄRANDKULTUURIOBJEKTID

Pärandkultuuri objekt on jälg eelmiste põlvkondade tegutsemisest maastikul. See on osa meie kultuurist, tükike meie rahvuslikust pärandist. Levinumad pärandkultuuri objektid on taluhoonete asukohad, kiviaiad, vanad metsateed ja kohanimed.

Selleks, et pärandkultuuri objektid raietööde tõttu, teadmatusest või niisama hooletusest ei hävineks, on oluline maaomanike ja maastikul tegutsejate teadlikkus ehk omanikuhoid.

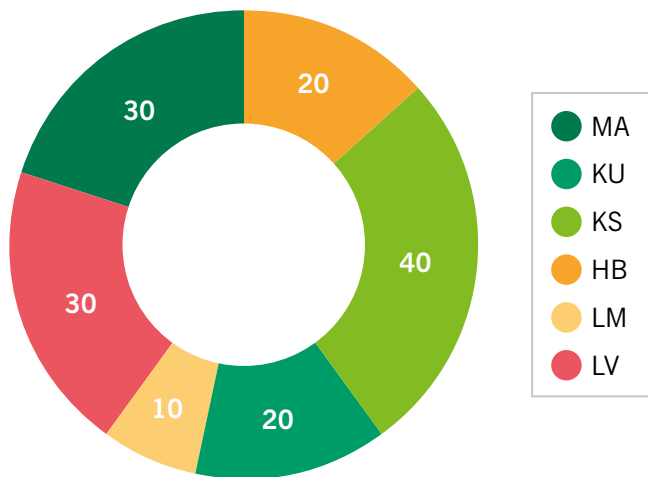
Tabel 3. Pärandkultuuriobjektide arv riigimetsamaal

Põlised talukohad	28
Vanad teetähised	21
Ajaloolised piirimärgid	19
Vanad kohanimed	19
Silmapaistvad võõrliikidest puistud	14
Kiviaiad, tarad	13
Eripärase kasutuseesmärgiga puistud	12
Heinaküünid, kuhjalavad	10
Põlised metsateed, jalgrajad, hobuseeed	9
Okupatsiooniaja objektid	7
Muud (33 tüüpi)	87
Kokku	239

9. RAIETE PROGNOOS KUNI 2030

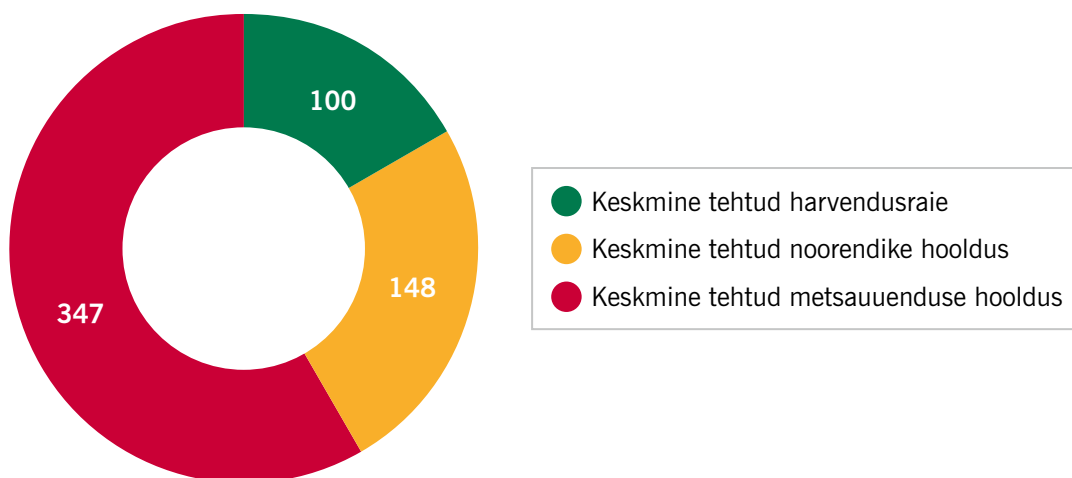
Arvestades Haljala valla riigimetsade vanuselist jaotust, raieküpsete metsade osakaalu ja riigimetsa kestliku kasutamise printsiipi, on hinnanguline võimalik metsade uuendusraiate pindala keskmiselt 150 hektarit aastas.

Uuendusraie liigid on lageraie ja turberaie.

Joonis 15. RMK uuendusraiate võimalik aastamaht puuliigiti, ha.

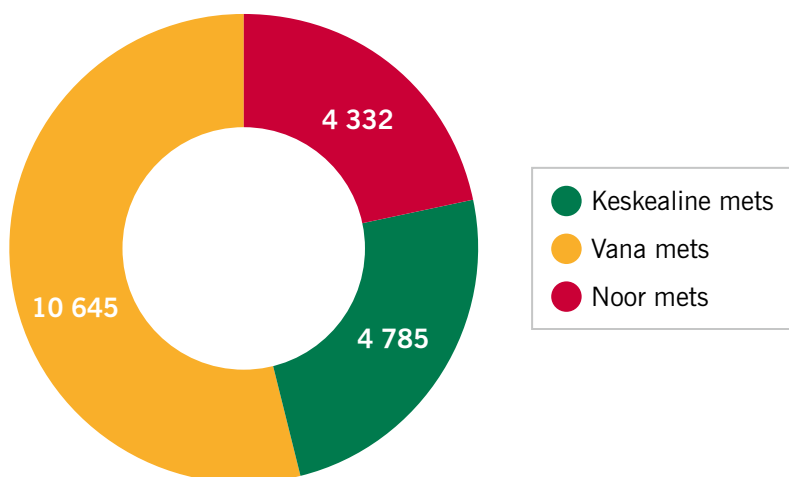
Metsa hoolduse prognoositav maht aastas on 595 hektarit, mis koosneb noore metsa hooldusest ja harvendusraietest.

Joonis 16. RMK metsa hoolduse prognoos, ha/aastas.

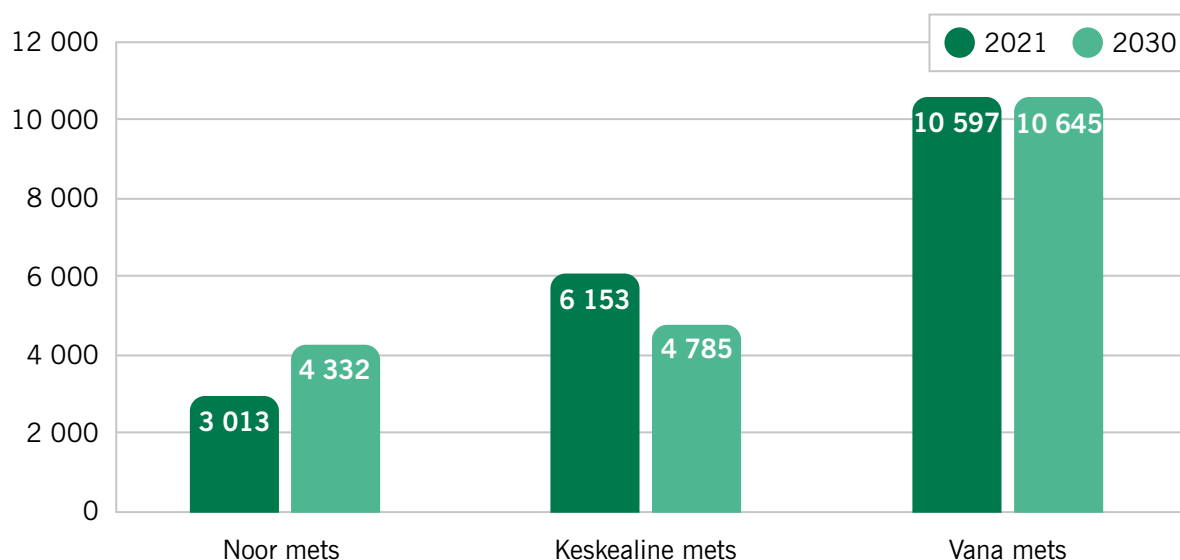
10. METSAVARUDE PROGNOOS 2030

Arvestades metsade praegust vanust, eelmises peatükis kirjeldatud uuendusraiate võimalikku mahtu ja metsa vanuse muutust 10 aasta jooksul, prognoosime metsade jagunemist vanuseklassidesse aastal 2030 järgnevalt.

Joonis 17. Riigi metsamaa jagunemise prognoos vanuseklasside alusel 2030. a, ha.

Metsa vanuseklasside muutumist kirjeldab joonis 18. Noore metsa osakaal kasvab.

Joonis 18. Riigi metsamaa vanuseklasside muutuse prognoos 2021.–2030. a, ha.

11. KÕRGENDATUD AVALIKU HUVIGA RIIGIMETSA ALAD

Riigimetsa, mis asub asulate lähedal või mida inimesed aktiivselt kasutavad, peab RMK kõrgendatud avaliku huviga metsaalaks. Nende alade läheduses elavaid või kinnistuid omavaid inimesi (kohalik kogukond või elanikud), keda metsatööd otseselt mõjutavad, kaasab RMK metsatööde planeerimisse.

Kohalikud kogukonnad või elanikud saavad teha RMK-le ettepanekuid metsaalade arvamiseks kõrgendatud avaliku huviga alade hulka, kui nad kasutavad neid metsaalasid igapäevaste tegemiste ja vajaduste jaoks.

Kõrgendatud avaliku huviga metsaaladele koostatakse ala metsatööde kavad kuni 10 aastaks. RMK avalikustab kavad oma kodulehel ning kohaliku kogukonna või elanikega kokkulepitud alad kantakse avalikule kaardirakendusele RMK metsatööde kaart

<https://xgis.maaamet.ee/xgis2/page/app/rmk>

Riigimetsade kaart Haljala valla territooriumi kohta Maa-ameti kaardil:

<https://xgis.maaamet.ee/xgis2/page/app/rmk?aadress=Haljala%20vald&adshow=1&adfit=1>